

Товщик С.А., асист. кафедри
психології та соціального забезпечення
Голик А.А., студ., гр. ЮП-1
Державний університет «Житомирська політехніка»

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОЦЕСУ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Змістова сторона процесу соціалізації розкрита в диспозиційній теорії регуляції соціальної поведінки, яка представляє ієрархію диспозицій, що синтезують систему внутрішніх і зовнішніх регуляцій індивіда залежно від міри його включення в систему соціальних відношень. Процес соціалізації з цієї позиції можна охарактеризувати як процес розвитку саморегуляції і становлення самосвідомості та активної життєвої позиції. Розглядаючи структуру особистості та вирізняючи диспозиційний механізм як елемент внутрішнього світу людини, ця теорія дає змогу глибше проникнути в сутність проблем формування особистості, розкриває механізми соціальної поведінки особистості, формування людської суб'єктності у взаємодії індивіда з окремими соціальними спільнотами, соціумом в цілому [1; 7].

Поняттям «соціалізація» виражається соціальна сутність людини. Соціальна психологія безпосередньо звертається до тієї сфери суспільних відносин і діяльності, в центрі якої постає проблема соціалізації як питання взаємодії людини і суспільства з точки зору їх взаємної адекватності. Категорія соціалізації в такому плані є методологічним інструментом соціальної психології, що визначає її відношення до категорій соціально розвитку та соціального виховання особистості в суспільстві. Спробуємо здійснити спробу аналізу цієї категорії із застосуванням методу конкретизації – переходу від загального до конкретного, від загального знання до найповнішого його відтворення у формі теоретичного образу. В цьому разі абстракцією стає категорія соціалізації, аналіз якої змушує вийти за її межі і співвіднести із категоріями розвитку та виховання.

У «Філософському словнику» наведене наступне визначення категорії «соціалізація» – процес засвоєння і подальшого розвитку індивідом соціо-культурного досвіду – трудових навиків, знань, норм, цінностей, включення індивіда в систему соціальних зв'язків і формування в нього соціальних якостей. При цьому передача соціального досвіду, навчання типовим формам і способам діяльності здійснюється завдяки вихованню та впливові зовнішнього соціального середовища [9; с. 618].

У багатьох роботах соціалізацією називають суспільно-соціальне становлення та розвиток особистості. Це поняття вперше було описане в роботах американських психологів і соціологів О.Парка, Д.Долларда, В.Уолтера та ін. Парсонс Т. і Мергсон Р. під соціалізацією розуміють процес повної інтеграції особистості в соціальну систему шляхом пристосування або адаптації до неї. Під результатом соціалізації при цьому розуміється різний рівень адаптованості особистості до різних соціальних ситуацій, макро- і мікрогрупам, членом яких є індивід [6]. Соціологи говорять про нормативну адаптацію, девіацію, паталогічну адаптацію, а психологи – про цілеспрямований конформізм (А.Маслоу), взаємній терпимості і акомодатції (Я.Щепанський), асиміляції (Ж.Піаже). Проте в обох випадках мова йде про різні рівні соціальної адаптації. Гуманістична психологія (А.Олпорт, А.Маслоу, К.Роджерс та ін.) трактує соціалізацію дещо інакше – як процес самоактуалізації і самореалізації особистості, подолання негативних впливів соціального середовища, що руйнують унікальну структуру «Я»-концепції [1; 2; 5].

У роботах вітчизняних психологів проблема соціального становлення особистості посідає значне місце. Так, Л.Виготський писав, що колективна соціальна діяльність людини, інтерпсихічні функції передують процесу розвитку людини індивідуальним формам діяльності і випереджають в часі появу функцій інтрапсихічних [2; с. 903]. Це положення підтверджує вірність ідеї соціальності дитини і видозміну її форм в ході онтогенезу. Можна стверджувати, що зовнішня соціальність (соціальне середовище і соціальна взаємодія) є умовою прояву внутрішньої соціальності (соціальної сутності) дитини, людини. Процес переходу зовнішнього у внутрішнє означається Л.Виготським терміном «інтеріоризація». Через спілкування, спільну діяльність (в першу чергу працю) і соціальне пізнання зовнішня активність дитини перетворюється у внутрішню психічну, зовнішні вимоги стають внутрішніми самообмеженнями, а мотиви, засоби і мета діяльності продукуються, обираються самим суб'єктом, а не задаються іншими [2; с. 903].

На думку Є.Столубна, «соціалізація» – це процес становлення індивіда в якості соціальної істоти під впливом усієї сукупності соціальних факторів, соціального середовища в цілому, куди входять: виховання, навчання, підготовка до соціальних відношень, отримання навиків, знань, умінь, засвоєння норм, понять, цінностей, культури в цілому, формування самосвідомості, формування активного суб'єкта соціальних відношень [8; с. 4].

Поняття «соціалізація», запозичене із соціології, де проблема соціалізації розроблена найбільш повно, стало однією з основних категорій соціальної педагогіки та соціальної психології. Основний зміст терміна «соціалізація» в соціології – входження індивіда в соціальне середовище. Соціологи визначають поняття «соціалізація» у відповідності до свого предмету дослідження, як процес накопичення людьми досвіду і соціальних установок, що відповідають їх соціальним ролям. При безпосередньо соціологічному підході до визначення змісту процесу соціалізації увага акцентується на засвоєнні індивідом соціальних ролей, що визначають взаємодію і взаємовідношення між людьми, на відтворення суспільства шляхом прищеплення його членам загальноприйнятих ідеалів, цінностей, зразків поведінки, підкреслюються «зовнішні» аспекти соціалізації – формування ролей, норм, цінностей, тобто, тих засобів регуляції індивідуальної поведінки людини, які пов'язані із виконанням суспільно значимих функцій.

Умовами соціалізації виступає наявність відповідного соціального середовища, тобто сім'ї, соціальної групи, суспільства – соціальної системи, в якій починається життя людини і центром якої вона стає. Поняття «соціалізація», орієнтоване на такі фундаментальні категорії як «суспільство», «індивід», безпосередньо пов'язане з рядом проблем як практичного, так і загальнотеоретичного характеру, що зумовлює увагу до нього не тільки в рамках соціальної педагогіки, а й інших наук, перш за все філософії і психології. Зупинимось на філософських і психологічних основах побудови теорії соціалізації, що є необхідним для осмислення її соціально-психологічних аспектів. Філософія, досліджуючи протиріччя єдності індивіда і суспільства, вирішуючи питання можливого перетворення соціального середовища і особистості, характеризує форми соціальності особистості, розглядаючи процеси виховання в якості агента соціалізації.

Соціалізація – двосторонній процес, що включає в себе засвоєння індивідом соціального досвіду шляхом входження індивіда в соціальне середовище, систему соціальних зв'язків і процес активного відтворення індивідом системи соціальних зв'язків за рахунок активної діяльності, активного включення індивіда в соціальне середовище. Процес соціалізації нерозривно пов'язаний із спілкуванням та спільною діяльністю людей. Під соціалізацією в основному розуміють такий процес, у ході якого людська істота з певними біологічними задатками набуває якостей, необхідних для життєдіяльності в суспільстві. В такому розумінні соціалізація – це процес розвитку людини як соціальної істоти, становлення її як особистості. По суті, соціалізація є процесом входження індивіда до різних соціальних спільностей, колективів і груп людей на підставі засвоєння норм, ідеалів, цінностей шляхом виховання і навчання, соціальна діяльність (праця, спілкування, гра, навчання) є головними чинниками соціалізації. Соціалізація відбувається в усіх провідних різновидах діяльності, де взаємно перехрещуються особистісні і соціальні структури [6].

Тільки в процесі соціалізації людина стає людиною, зміст соціалізації детермінується культурними цінностями і соціальними нормами, в ході соціалізації людина адаптується до середовища і розвивається у відповідності з вимогами середовища. Розвиток людини при взаємодії і під впливом зовнішнього середовища можна визначити як процес і результат її соціалізації, тобто засвоєння і відтворення культурних цінностей і соціальних норм, а також саморозвитку і самореалізації в суспільстві. Соціалізація проходить як в процесі стихійної взаємодії індивіда із зовнішнім середовищем і стихійного впливу на нього різноманітних обставин життя суспільства, так і у відносно спрямованому суспільством процесі впливу на певні категорії людей, а також в процесі створення умов для розвитку людини – соціального виховання. Розглядаючи співвідношення виховання і соціалізації особистості, можна говорити, що виховання є особливим способом і формою соціалізації, а саме цілеспрямованої і свідомо контрольованої соціалізації [3; с. 42]. Рубчевський К. та ін. автори основними формами соціалізації називають інтеріоризацію і соціальну адаптацію [8; с. 147]. Інтеріоризацію розуміють як процес засвоєння із зовнішнього соціального середовища певних знань і засвоєння їх у вигляді знань, умінь, навичок, норм, зразків поведінки, цінностей. Інтеріоризація і адаптація особистості – дві сторони одного процесу соціалізації, тому визначення поняття «адаптація особистості» може бути досягнуто тільки в ході розгляду взаємозв'язку адаптації особистості та її інтеріоризації.

Соціалізація є системоутворюючим фактором процесу онтогенезу людини, де категорії розвитку і виховання знаходяться у діалектичному взаємозв'язку із соціалізацією. Будучи цілісним діалектичним процесом розвитку і саморозвитку індивіда, соціалізація постає єдністю двох суперечностей. Не засвоївши умов соціального середовища, не утвердивши себе в ньому, індивід не може активно впливати на нього, разом з тим, засвоєння соціального досвіду неможливе без індивідуальної активності самого індивіда в сферах діяльності та спілкування.

Отже, тільки в процесі соціалізації людина стає людиною, зміст соціалізації детермінується культурними цінностями і соціальними нормами, в ході соціалізації індивід адаптується до соціального середовища і розвивається відповідно до вимог середовища, соціалізація здійснюється стихійно і цілеспрямовано. В сучасних філософських роботах процес соціалізації розглядається як процес, що здійснюється в соціальному просторі і часі, які виступають необхідними умовами формування

соціального змісту індивіда. В даному аспекті, формуючись в соціально зумовленому просторі-часі, людина набуває соціально визначених просторово-часових форм індивідуального буття.

Список використаної літератури:

1. Андреева Г. М. Психология социального познания: учеб. пособие [для студ. высш. учеб. завед.: изд. 2-е перераб. и доп.] / Г. И. Андреева. – М. : Аспект Пресс, 2000. – 288 с.
2. Выготский Л. С. Психология. / Л. С. Выготский. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2002. – 1008 с. – С. 903.
3. Ильчиков М. З., Смирнов Б. А. Социология воспитания. / М. З. Ильчиков, Б. А. Смирнов. – М.: ФирмаГардарика, 1996. – 128 с. – С.42.
4. Кон И. С. НТР и проблемы социализации молодежи. / И. С. Кон. – М.,1998. – С.21.
5. Мудрик А. В. Социальная педагогика: учеб. [для студ. пед. вузов] / А. В. Мудрик; под. ред. В. А. Сластелина. – [3-е изд., испр. и доп.] – М.: Издательский Центр «Академия», 2000. – 200 с. – с.36.
6. Розум С. И. Психология социализации и социальной адаптации человека./ С. И. Розум. – СПб.: Речь, 2006. – 365 с.
7. Рубчевский К. В. Социализация личности: интериоризация и социальная адаптация / К. В. Рубчевский // Общественные науки и современность. –2003. – С.147.
8. Столбун Е. Б. Методологические проблемы изучения механизма социализации. / Е. Б. Столбун. – М.,1977, с.4.
9. Філософський словник соціальних термінів / В. П. Андрущенко. – Київ-Харків, 2002. – 670 с. – С. 540.

Товщик С.А., асист. кафедри
психології та соціального забезпечення
Пігасова І., студ.
Державний університет «Житомирська політехніка»

ДЕВІАНТНА ОСОБИСТІТЬ СУЧАСНОГО ПІДЛІТКА ЯК НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНА ПРОБЛЕМА

Кінець ХХ сторіччя ознаменував собою зміну орієнтирів розвитку соціуму та відновлення інтересу західних та вітчизняних вчених до переосмислення окремих аспектів феномену девіантної поведінки, її впливу на формування характеристик девіантної особистості. Чисельні наукові дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців проблеми девіантної поведінки акцентовані на вивченні особистісних характеристик девіантів, їх психічного здоров'я, проблемі самоідентифікації, інтеріоризації норм і цінностей. Проблеми девіантності як соціального явища, співвідношення організації та дезорганізації, норми та аномалії, умови соціалізації як чинник девіації, генеза і кореляційні залежності між системою очікувань суспільства та поведінкою особистості, адаптивність соціальних норм, співіснування норм різних субкультур, складають проблемне поле дослідження психології девіантної поведінки (девіантології). Вони є визначальними в сучасній вітчизняній психології і соціальній педагогіці, тому що саме девіантна поведінка загалом не сприяє соціалізації особистості, її становленню й формуванню в процесі розвитку.

Девіантну поведінку можна назвати актуальною проблемою сучасного суспільства. Ймовірність виникнення соціальних девіацій зростає в періоди соціальної дезорганізації суспільства, коли послаблюється соціальний контроль, частішають соціальні перверсії.

Деструктивні соціальні зміни в суспільстві позначаються на процесі соціалізації та соціального виховання у суспільстві, на процесі розвитку (формування) нормативної особистості, індивідуальності особистісного розвитку, сприяють поширенню і збільшенню питомої ваги у системі соціального виховання стихійного та стилізованого механізмів соціалізації, спричиняють регресивний характер розвитку соціальних інститутів суспільства.

Тенденції розвитку українського суспільства спричиняють швидше дорослішання українських дітей і підлітків, порівняно з минулими десятиліттями – це проявляється у зниженні середнього віку вступу в статеві стосунки, вживання алкоголю та наркотичних речовин, «вимушеність» самостійного підробітку та заробітку, – спричиняють відхилення поведінки та способу життя підростаючого покоління від традиційно усталених морально-правових соціальних норм, декларованих суспільством і державою, орієнтація на які та їх дотримання останніми є соціальними експектаціями суспільства.

Девіантна поведінка – дії, що не відповідають офіційно встановленим або фактично існуючим в даному суспільстві (соціальній групі) моральним і правовим нормам, і приводять порушника цих норм (девіантна) до соціальної ізоляції. Науковий плюралізм в галузі психолого-педагогічних досліджень не дає можливості визначити єдиний підхід до вивчення та пояснення девіантної поведінки, характеристики девіантної особистості. Чисельні наукові концепції девіантної поведінки у психології, соціології, педагогіці загалом не суперечать, а доповнюють одна одну, досліджуючи та характеризуючи дане явище з різних сторін, розглядаючи поведінку девіантної особистості в різних аспектах розвитку та адаптації до соціального середовища. Але ці галузі науки іноді різновекторно та досить суперечливо підходять до означення факторів, що спричиняють девіантну поведінку, визначення характеристик девіантної особистості.

Грунтовне пояснення причин джерел девіантної поведінки дає теорія соціалізації. Під соціалізацією розуміють процес інтеграції особистості в соціальну систему шляхом пристосування до неї та індивідуалізацію у цій системі. Змістом процесу соціалізації є засвоєння індивідом соціальних ролей, що визначають взаємодію і взаємовідношення між людьми, відтворення суспільства шляхом асиміляції його членами загальноприйнятих ідеалів, нормативних соціальних цінностей та зразків поведінки, засвоєння ролей, норм, цінностей, тобто тих засобів зовнішньої регуляції індивідуальної поведінки людини. Результатом соціалізації при цьому розуміється різний рівень адаптованості особистості до різних соціальних ситуацій, макро- і мікрогрупам, членом яких є індивід.

Залежність рівня девіантності особистості сучасного підлітка від індивідуальних та вікових особливостей розвитку визначається основним завданням розвитку в старшому підлітковому та юнацькому віці – формуванням адекватної особистісної ідентичності в процесі вибору цінностей, переконань та життєвих цілей, вибору шляхом випробування різних ролей. Наявність зразків для наслідування, розвиток критичності та самостійності вибору зразків, взаємостосунки із значимими іншими, близькі дружні стосунки, участь в групах, співробітництво та суперництво впливають на формування ідентичності підлітка, сприяють утворенню просоціального «Я» особистості підлітка.

Ненормативна поведінка підлітка відхиляється як у про-, так і в антисоціальному напрямку. Девіантна поведінка та особистість, що її демонструє викликає негативну оцінку з боку соціуму у формі суспільного осуду чи соціальних санкцій. Радикалізм, креативність (творчість) та маргінальність – характерні просоціальні ознаки девіантної особистості, – незважаючи на негативну соціальну реакцію до них з боку консервативної частини суспільства, безперечно відхилення від норми як усередненого зразка, є корисними для суспільного розвитку, стимулами для розвитку індивідуальності особистості молодшої людини, соціального прогресу суспільства. Антисоціальна спрямованість девіантної поведінки представлена явищами алкоголізму, наркотизації молоді, деструктивно-регресивного розвитку, криміналізації особистості молодшої людини.

Суспільство формує, надає форми майбутньому суб'єкту діяльності і спілкування, воно обмежує усі форми поведінки і мислення, нормує і спрямовує їх розвиток у необхідному контексті конкретних соціальних обставин. Сучасні соціальні умови висувають до суб'єкта організованої соціалізації (виховання) певні вимоги щодо формування моделей нормативної соціальної поведінки, конструювання певної персональної системи цінностей у рамках міжособистісної взаємодії, завдяки чому створюється можливість репрезентувати дітям соціально-значимі норми і способи поведінки.

Аналіз результатів емпіричних наукових досліджень та публікацій теоретичного характеру дозволяє означити особистість сучасного девіантного підлітка: його особистість відрізняється нестійкістю інтересів, патернів поведінки та діяльності як у про-, так, іноді, і з явним асоціальним та антисоціальним спрямуванням відхилення від норми, а саме: невпевненістю у собі, заниженим або завищеним рівнем самоповаги, неадекватною реакцією на зовнішні соціальні впливи, ненормативною системою вчинків і дій, конфліктністю поведінкових реакцій, агресивністю.

Особами з девіантною поведінкою, на нашу думку, мають шанс стати люди, процес соціалізації яких відбувається в середовищі, у якому соціальні фактори розвитку, що спонукають до такої поведінки вважаються допустимими або нормальними. На особистісному рівні девіантна поведінка – це соціальна позиція особистості, яка виступає у формі девіантного стилю та образу життя індивіда.

Список використаної літератури:

1. Мудрик А. В. Социальная педагогика: учеб. [для студ. пед. вузов] / А. В. Мудрик; под. ред. В. А. Сластелина. – [3-е изд., испр. и доп.] – М.: Издательский Центр «Академия», 2000. – 200 с. – с.36.
2. Розум С. И. Психология социализации и социальной адаптации человека./ С. И. Розум. – СПб.: Речь, 2006. – 365 с.
3. Рубчевский К. В. Социализация личности: интериоризация и социальная адаптация / К. В. Рубчевский // Общественные науки и современность. –2003. – С.147.
4. Столбун Е. Б. Методологические проблемы изучения механизма социализации. / Е. Б. Столбун. – М.,1977, с.4.

Леган І.М., к.е.н., доц., зав. каф. психології та соціального забезпечення
Нетребицька А.В., бакалавр, гр. СЗ-1
Державного університету «Житомирська політехніка»

ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ У СВІТІ

Торгівля людьми є гострою та глобальною проблемою людства. Вона впливає на життя мільйонів, практично в будь-якій країні світу, позбавляючи їх особистої гідності та прав. Сучасні й нові форми експлуатації людини, шалені виклики, з якими ми зіштовхуємося, створюють небезпечну загрозу потрапляння у ситуацію торгівлі людьми для усіх груп населення. Новітні трансформації та технологічні адаптації, військові дії, економічна нестабільність, трудова міграція, зростання рівня безробіття сприяють поширенню цього злочину, який, у свою чергу, вводить в оману і перетворює в жертв жінок, чоловіків, дітей з усіх куточків Землі, щодня змушуючи їх бути об'єктом експлуатації для цілей примусової праці, підневільної роботи в якості домашньої слуги, дитячого жебрацтва або вилучення органів тощо[1]. Саме цим і зумовлена актуальність обраної теми, адже пріоритетом для будь-якої держави має бути дотримання прав та свобод людини. Дослідженню торгівлі людьми як транснаціонального злочину присвячені роботи Н.М. Ахтирської, А.І. Коннова, В.І. Куликова, В.В. Лунєєва, А.Я. Вілкаса, О.В. Наден, А.С. Овчинського, В.С. Овчинського, Є.Д. Скулиша, В.О. Танкевича, М.Ю. Буряка, В.М. Дрьоміна, Г.О. Зоріна, Д.Г. Казначеева та ін. В Україні, протягом багатьох років, дану проблему протидії торгівлі людьми досліджували О.О. Володина, В.О. Івашенко, Я.Г. Лизогуб, Т.І. Возна, А.М. Орлеан, В.М. Підгородинський. Метою цієї роботи є обґрунтування сутності та специфіки проблеми торгівлі людьми, а також аналіз причин, що впливають на її виникнення й поширення у сучасних світових реаліях, з метою подальшого їх усунення та мінімізації.

Термін «торгівля людьми» передбачає різні види та форми експлуатації людини, які наводяться як міжнародними нормативно-правовими документами, так і законодавством України (Закон України «Про протидію торгівлі людьми», Конвенція ООН, Конвенція Ради Європи «Про боротьбу з торгівлею людьми»). Вони визначають, що торгівля людьми – це протиправна діяльність, яка реалізується для примусового використання праці, сексуального рабства для торговця людьми чи інших осіб [2]. Це злочинний бізнес, що ґрунтується на здійсненні експлуатації з метою вербування, перевезення, передачі, приховування чи отримання людей шляхом погрози силою, її застосування чи інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою чи вразливістю стану, шляхом підкупу у вигляді платежів чи користі для одержання згоди особи [3]. За своєю сутністю, торгівля людьми, в більшості випадків, має транснаціональний організований характер, оскільки у процеси її здійснення залучаються представники злочинного світу різноманітних країн, а потерпілих від цих злочинів, можуть переміщувати через низку державних кордонів. За даними дослідження, проведеного на замовлення Міжнародної організації з міграції, понад 230 тис. громадян України постраждали від торгівлі людьми з 1991 р., що зробило нашу країну, однією з основних країн походження, постраждалих від сучасного рабства в Європі. Існує багато різних оцінок кількості жертв торгівлі людьми. За словами вченого Кевіна Бейла, близько 27 млн людей перебувають у «сучасному рабстві» по всій земній кулі [5]. У 2008 р. Державний департамент США підрахував, що 2 млн дітей експлуатуються у світовій комерційній торгівлі сексу [6]. Сьогодні в Україні приблизно 104 000 дітей, які перебувають у державних дитячих будинках, були особливо вразливими щодо торгівлі людьми. Посадові особи кількох державних установ та дитячих будинків підозрюються в залученні або прояві свідомої недбалості щодо торгівлі дівчатами та хлопцями, які перебували під їхньою опікою, для цілей сексуальної експлуатації та примусової роботи[6]. За офіційними даними, станом на 30.04.2021 р. 24 особи постраждали від проблеми торгівлі людьми [7].

Серед причин виникнення й укорінення такого явища можна виокремити такі:

1) Бідність та низький рівень життя. Люди, з мінімальними доходами, стають мішенню злочинців, які пропонують різні способи заробітку, при цьому, насправді, працівники нічого не зароблятимуть і стануть рабами. Бідність також відіграє важливу роль у багатьох інших корінних причинах торгівлі людьми, змушуючи багатьох жителів мігрувати, ускладнюючи здобуття освіти та законної роботи, унеможливаючи відновлення та безпеку від війни та катастрофи тощо [4].

2) Відсутність освіти та нерівний доступ до неї. Ця причина може призвести до зменшення можливостей для роботи на прожитковий мінімум, а також до погіршення знань у правах та свободах. Обидва результати можуть спричинити більшу вразливість людей до торгівлі людьми. Для запобігання такого наслідку, освіта також може надати дітям змогу вносити зміни у свою громаду у міру дорослішання, що дозволить запобігти ситуаціям та вразливості, якими користуються торговці.

3) Попит на дешеву робочу силу та секс. Основні економічні науки говорять, що для формування ринку повинні існувати попит та пропозиція. Вказаний вище попит призводить до посилення можливостей торговців людьми експлуатувати осіб. Злочинці можуть отримати великий прибуток, виробляючи товари та

послуги дешевою або безкоштовною робочою силою, та, продаючи товари чи послуги за вищою ціною. Комерціалізований секс – це прибутковий ринок, який дозволяє торговцям людьми та сутенерам стати єдиним добувачем своїх жертв через нескінченний цикл покупців та високі ціни [4].

4) Відсутність прав людини для вразливих груп. Торговці людьми можуть полювати на соціально відчужені групи, оскільки їм не вистачає захисту правоохоронних органів, своїх сімей і навіть суспільства, в якому вони живуть. Відсутність законів про права людини також можуть закінчитися покаранням для жертв, якщо уряд не визнає, що торгівля людьми є експлуатацією інших людей.

5) Відсутність законних економічних можливостей. Особливо вразливими групами в цій області є мігранти без дозволу на роботу, ті, хто не має освіти, ті, хто проживає в сільській місцевості, де менше робочих місць, а також жінки та певні етнічні групи, які можуть не отримати роботу через дискримінацію.

6) Великий прибуток. Для злочинців – це стимул продовжувати торгівлю людьми, як примусовою працею, так і торгівлею статевим життям.

Серед багатьох інших факторів, що спричиняють торгівлю людьми, є самі торговці людьми. Хоча багато з цих факторів можуть зіграти причину, через яку вступають у бізнес, злочинці все одно приймають навмисне рішення поневолити людей проти їхньої волі – або через прибуток, або через переконання, що певні люди варті менше, або через систему жорстокого поводження та злочинності, в якій вони виховувались [4]. На мою думку, причини торгівлі людьми тісно пов'язані між собою і неможливо викоринити повністю одну, не торкнувшись іншої. Наприклад, бідність та низький рівень життя, спричиняють людську нерівність у можливостях доступу до знань, своїх свобод, участі в соціальних програмах. Країни, відповідно до ролі в такому процесі, поділяються на країни походження; країни призначення; країни транзиту. Україна, в перш у чергу, є країною походження, при цьому і транзитною країною, але й останнім часом, і країною призначення [8]. З нашої Батьківщини, як правило, здійснюється експорт жінок на світові ринки сексуального бізнесу – в Польщу, Чехію, Туреччину, Італію, Іспанію, Німеччину, Угорщину, Грецію, Російську Федерацію, Об'єднані Арабські Емірати й інші країни. На жаль, громадянки України на даний момент становлять значну частину живого «товару» на таємних та відкритих ринках Азії, Європи. Чоловіки ж зазвичай експлуатуються в Португалії, Іспанії, Чехії, Росії.

Висновки. Обґрунтовані вище поняття й дані мають бути враховані під час розробки підходів для визначення сутності проблеми торгівлі людьми, а також під час впровадження новітніх методів боротьби та мінімізації подальших злочинів у цій сфері. Розуміючи специфіку, першопричини торгівлі людьми, працівники з прав людини та інші спеціалісти з розвитку можуть почати розглядати причини на базовому рівні. Забезпечення прав людини, допомога людям в освіті, сприяння збільшенню економічних можливостей для людей – це лише декілька способів усунення причин та запобігання торгівлі людьми для майбутніх поколінь. Обороти та існування проблеми торгівлі людьми в цілому залежить від правових, соціально-економічних державних інститутів, які формувалися та видозмінювалися впродовж багатьох століть. При цьому, маючи доступ до технологічних та інноваційних можливостей, кожен може боротися з проблемою, враховуючи свої уповноваження та сили. Наразі Міністерство соціальної політики координує зусилля у сфері протидії торгівлі людьми на національному, місцевому рівнях, але прогалини в реструктуризації і забезпеченні кадровими ресурсами продовжують обмежувати його діяльність. Відставання було викликано потужними кадровими перестановками у зв'язку з оновленнями в Адміністрації Президента.

Список використаної літератури:

1. UNODC. Human trafficking: people for sale [Електронний ресурс] / UNODC // The Globalization of Crime: A Transnational Organized Crime Threat Assessment. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.unodc.org/toc/ru/crimes/human-trafficking.html>.
2. "UNODC on human trafficking and migrant smuggling". United Nations Office on Drugs and Crime. 2011. Retrieved 22 March 2011.
3. Конвенція ООН про боротьбу з транснаціональною організованою злочинністю. ПРОТИДІЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ [Електронний ресурс] / Конвенція ООН про боротьбу з транснаціональною організованою злочинністю // Міністерство освіти і науки України – Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/vihovna-robotata-zahist-prav-ditini/protidiya-torgivli-lyudmi>.
4. 10 Causes of Human Trafficking [Електронний ресурс] // Human Rights Careers – Режим доступу до ресурсу: <https://www.humanrightscareers.com/issues/10-causes-of-human-trafficking/>.
5. Бейлс, Кевін. Одноразові люди: нове рабство усвітової економіці / КевінБейлз. нр: Берклі, Каліфорнія .: University of California Press, c2004., 2004.
6. Доповідь про торгівлю людьми [Електронний ресурс] // Посольство США в Україні. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://ua.usembassy.gov/uk/our-relationship-uk/official-reports-uk/#collapse3>.
7. Кількість осіб, яким Мінсоцполітики встановлено статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми у 2021 році (інфографіка) [Електронний ресурс] // Міністерство соціальної політики України. – 6. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.msp.gov.ua/news/20001.html>.
8. Торговля людьми чи інша незаконна угода про передачу людини. Юридична енциклопедія : у 6 т. / ред. кол. Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ : Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 1998–2004. Т. 6. 768 с.